

DOKUMENT WYJAŚNIAJĄCY

do

projektu Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024

*w zakresie niezatwierdzonym decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki
nr DRR.WRE.4320.5.2024.ŁW z dnia 11 lipca 2025 r.*

zmieniającej następujące części

Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej:

- IRiESP* – *Wprowadzenie*
- IRiESP* – *Warunki korzystania, prowadzenia ruchu, eksploatacji i planowania rozwoju sieci*
- IRiESP* – *Bilansowanie systemu i zarządzanie ograniczeniami systemowymi*

Niniejszy dokument wyjaśniający składa się z opisu przedmiotu, przyczyny i planowanego terminu wejścia w życie zmian Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej (dalej „IRiESP”), zatwierdzonej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej „Prezes URE”) decyzją nr DRR.WRE.4320.4.2023.LK z dnia 19 stycznia 2024 r. oraz decyzją nr DRR.WRE.4320.4.2023.LK z dnia 23 lutego 2024 r., z późn. zm. obejmującej części:

- IRiESP - Wprowadzenie,
- IRiESP - Warunki korzystania, prowadzenia ruchu, eksploatacji i planowania rozwoju sieci (dalej „IRiESP - Korzystanie”), oraz
- IRiESP - Bilansowanie systemu i zarządzanie ograniczeniami systemowymi (dalej „IRiESP - Bilansowanie”),

określonych w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 w zakresie niezatwierdzonym decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr DRR.WRE.4320.5.2024.ŁW z dnia 11 lipca 2025 r. (dalej również „Karta aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym)”).

W dokumencie przedstawiono również informacje kontekstowe w zakresie przesłanek i podstawowych założeń dla wybranych, kluczowych rozwiązań regulowanych Kartą aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym) oraz wskazano zmiany w stosunku do rozwiązań zawartych w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024, przedłożonej Prezesowi URE do zatwierdzenia w dniu 7 września 2024 r. wraz z raportem z konsultacji i dokumentem wyjaśniającym, opublikowanych na stronie www.pse.pl wraz z „Komunikatem OSP z dnia 7 września 2024 r. w sprawie wystąpienia do Prezesa URE z wnioskiem o zatwierdzenie Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 do IRiESP” oraz w zakładce „Dokumenty”.

OSP, przedkładając do konsultacji z użytkownikami systemu projekt Karty aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), poprzez jego publikację na stronie internetowej OSP wraz ze stosownym komunikatem w tej sprawie, wykonuje otrzymane od Prezesa URE wezwanie do ponownego przekonsultowania z użytkownikami systemu projektu Karty aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym).

Dokument wyjaśniający nie stanowi integralnej części Karty aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym) i nie może być podstawą praw ani obowiązków Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. jako OSP, ani użytkowników systemu, a także nie jest przedmiotem konsultacji ani zatwierdzania przez Prezesa URE w ramach postępowania administracyjnego dotyczącego Karty aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym).

PRZEDMIOT ZMIAN

IRiESP - Wprowadzenie

W.1. Wprowadzenie Załącznika nr K2.

Zmiany IRiESP - Wprowadzenie zawarte w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym) obejmują:

1. wprowadzenie Załącznika nr K2 - Zasady obliczania i warunki wypłaty rekompensaty finansowej, o której mowa w art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943, do zestawienia załączników do IRiESP.

K.1. Opracowanie nowych postanowień w zakresie redysponowania nierynkowego modułów wytwarzania energii (MWE) typu farma wiatrowa (FW), farma fotowoltaiczna (PV) i MWE dla którego paliwem pierwotnym jest biogaz (BG) oraz magazynów energii elektrycznej (MEE).

Postanowienia w zakresie redysponowania nierynkowego, które zostały zamieszczone w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), w szczególności obejmują:

1. zasady wydawania, przekazywania i wykonywania poleceń, o których mowa w art. 9c ust. 7a lub 7b ustawy Prawo energetyczne (dalej „polecenia redysponowania”), w tym za pośrednictwem OSDp;
2. kryteria, którymi powinien kierować się operator systemu wydający polecenia redysponowania, w tym zasady tworzenia rankingu kosztowego dla MWE typu FW, PV i BG oraz doboru MWE i MEE w celu równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię oraz zasady doboru MWE i MEE w celu zarządzania ograniczeniami sieciowymi;
3. kryteria i zasady ustalania, który z operatorów systemu jest uznawany za wydającego polecenie redysponowania, obowiązującego do zapłaty rekompensaty oraz dokonującego rozliczeń za niewykonanie poleceń redysponowania;
4. zasady współpracy pomiędzy OSP i OSD w zakresie stosowania redysponowania nierynkowego;
5. zasady redysponowania nierynkowego MWE typu PV, FW lub BG oraz MEE;
6. zasady przekazywania planów pracy MWE lub MEE;
7. sposób obliczania i wypłaty rekompensaty, w tym zasady składania wniosków, terminy przekazywania danych, zasady ustalania wysokości rekompensat i prowadzenia rozliczeń, szczegółowe zasady obliczania rekompensat dla MWE typu PV, FW lub BG oraz dla MEE;
8. zasady rozliczeń za niewykonanie poleceń redysponowania wydanych przez OSP, w tym za pośrednictwem OSDp;
9. wskazanie portalu dedykowanego do wymiany danych i informacji pomiędzy OSP, OSDp i właścicielem redysponowanego zasobu, w zakresie obiegu wniosków o wypłatę rekompensaty (portal WOZE) oraz portalu dedykowanego do wymiany danych i informacji pomiędzy OSP i OSDp, na potrzeby rozliczania poleceń redysponowania wydanych przez OSP (portal PSDI).

Zmiany postanowień projektu Karty aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), w stosunku do postanowień określonych w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 przedłożonej Prezesowi URE do zatwierdzenia w dniu 7 września 2024 r., w szczególności obejmują:

1. wprowadzenie polecenia redysponowania w zakresie minimalnej wymaganej wielkości mocy wprowadzanej do sieci operatora systemu albo pobieranej z sieci operatora systemu przez redysponowany zasób na potrzeby równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię oraz zapewnienia bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej;
2. dostosowanie terminu stosowania kryterium kosztu jednostkowego do możliwości jego wdrożenia;
3. zmianę w zakresie zasad ustalania operatora systemu wydającego polecenie redysponowania i obowiązującego do zapłaty rekompensaty;
4. wprowadzenie zmiany w zakresie zasad wydawania i wykonywania poleceń redysponowania;
5. wydłużenie czasu wykonywania poleceń redysponowania w celu zapewnienia bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej;

6. doprecyzowanie zapisów dotyczących planów pracy, które mają być przekazywane przez redysponowane zasoby, w tym określenie zakresu informacji, o które OSDp uzupełnia plany pracy;
7. zmianę zakresu danych, które OSDp są obowiązani przekazywać do OSP na potrzeby realizacji procesu redysponowania nierynkowego;
8. doprecyzowanie zasad doboru MWE oraz MEE na potrzeby redysponowania nierynkowego;
9. wprowadzenie zmian i uzupełnień postanowień Załącznika K2, dotyczących zasad obliczania rekompensat, w szczególności poprzez zmiany w zakresie: (1) zasad ustalania wolumenów redysponowanej energii, w tym uwzględnienie wolumenów wynikających z przesyłanych planów pracy (z wyłączeniem MWE typu A oraz MEE o mocy równej lub mniejszej niż 50 kW); (2) uwzględnienie zasad ustalania rekompensat dla wytwórców rozliczających się ze sprzedawcami zobowiązanymi; (3) dookreślenie zasad ustalania wolumenu redysponowanej energii oraz wypłacania rekompensaty, tj. określenie że wolumen redysponowanej energii wyznaczany jest przez OSP, natomiast wartość rekompensaty jest wypłacana odpowiednio przez OSP dla MWE i MEE przyłączonych do sieci przesyłowej oraz przez OSD w przypadku MWE i MEE przyłączonych do sieci na obszarze sieci OSDp/OSDn.

K.2. Wprowadzenie nowego pkt 10.5. IRiESP - Korzystanie, w którym określono zasady koordynacji przez OSP zarządzania przez OSD ograniczeniami sieciowymi, które ma wpływ na pracę sieci zamkniętej

Postanowienia w zakresie zasad koordynacji przez OSP zarządzania przez OSD ograniczeniami sieciowymi, które ma wpływ na pracę sieci zamkniętej, które zostały zamieszczone w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), niebędące przedmiotem Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 przedłożonej Prezesowi URE do zatwierdzenia w dniu 7 września 2024 r., w szczególności obejmują:

1. zasady koordynacji przez OSP zarządzania przez OSD ograniczeniami sieciowymi w celu zapewnienia bezpiecznych warunków pracy sieci zamkniętej, w tym: (1) wskazanie zakresu przekazywanych danych przez OSDp do OSP dla każdego OREB; (2) wprowadzenie zasady dotrzymywania warunków bezpiecznej pracy sieci zamkniętej oraz zachowania neutralnego wpływu działań OSD na bilans mocy czynnej KSE;
2. zasady korzystania z zasobów w sieciach innych OSD lub z zasobów w sieci zamkniętej dla potrzeb zarządzania ograniczeniami sieciowymi;
3. warunki uwzględniane przez OSP w procesie koordynacji korzystania przez OSD z zasobów w sieciach innych OSD lub z zasobów z sieci zamkniętej;
4. zasady korzystania przez OSP z potencjału zasobów świadczących usługi elastyczności, w zakresie w jakim jest to dopuszczone przez OSD;
5. zasady rozliczeń pomiędzy OSD i OSP za energię dostarczaną na potrzeby zapewnienia neutralnego wpływu wykorzystania usług elastyczności na bilans mocy czynnej KSE na podstawie kosztu pozyskania tej energii w ramach dostępnych dla OSP środków w procesie koordynacji korzystania przez OSD z usług elastyczności;
6. zasady rozliczeń pomiędzy OSP i OSD za korzystanie w trybie środków interwencyjnych z potencjału zasobów świadczących usługi elastyczności na podstawie ofert złożonych dla tych zasobów.

K.3. Wprowadzenie nowego pkt 11.9. IRiESP - Korzystanie, w którym określono zasady monitorowania poprawności planów pracy oraz dotrzymania dyscypliny ruchowej przez MWE i MEE.

Postanowienia w zakresie zasad monitorowania poprawności planów pracy oraz dotrzymania dyscypliny ruchowej przez MWE i MEE, które zostały zamieszczone w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), w szczególności obejmują:

1. określenie obowiązków OSP i OSDp w procesie monitorowania poprawności planów pracy oraz dotrzymania dyscypliny ruchowej;
2. wprowadzenie warunków, jakie powinien spełniać poprawny plan pracy dla danego MWE lub MEE i danej doby oraz zasady aktualizacji parametrów monitorowania poprawności planów pracy;
3. określenie sposobu monitorowania i zgłaszania naruszeń;
4. określenie przypadków naruszenia dyscypliny ruchowej;

Pkt 11.9. stanowi połączenie zasad, które były określone w pkt 11.4. 12. IRiESP - Korzystanie i pkt 1.9. 9. IRiESP - Bilansowanie, zawartych w Karcie aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 przedłożonej Prezesowi URE do zatwierdzenia w dniu 7 września 2024 r.

K.4. Wprowadzenie nowego pkt 5.7.5. IRiESP - Korzystanie, w którym określono charakterystykę i funkcjonalności portalu PSDI i portalu WOZE.

Postanowienia w zakresie charakterystyki i funkcjonalności portalu PSDI i portalu WOZE, które zostały zamieszczone w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), w szczególności obejmują:

1. wskazanie podmiotów zobowiązanych do przekazywania danych i informacji za pośrednictwem portalu PSDI i portalu WOZE;
2. określenie funkcjonalności portalu PSDI i portalu WOZE oraz zakresu danych i informacji przekazywanych w ramach portalu PSDI i portalu WOZE;
3. określenie zasad udostępniania portalu PSDI i portalu WOZE oraz wskazanie na regulamin świadczenia usług drogą elektroniczną w ramach portalu PPB, publikowany na stronie internetowej OSP;
4. określenie zasad dotyczących zmiany standardów wymiany danych, w tym specyfikacji technicznej dokumentów w postaci elektronicznej wymienianych za pomocą portalu WOZE;
5. informacje o etapowym charakterze wprowadzania kolejnych funkcjonalności portalu PSDI.

K.5. Uzupełnienie postanowień dotyczących planowania pracy sieci zamkniętej.

Postanowienia w zakresie planowania pracy sieci zamkniętej, które zostały zamieszczone w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), niebędące przedmiotem Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 przedłożonej Prezesowi URE do zatwierdzenia w dniu 7 września 2024 r., w szczególności obejmują:

1. odwołanie do planów napięć określanych w pkt 1.8. 2. (2) IRiESP - Bilansowanie w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym).

K.6. Zmiany porządkowe.

1. zastąpienie określenia „przepisami prawa powszechnie obowiązującego” określeniem „przepisami prawa”;

2. usunięcie oczywistych omyłek pisarskich.

B.1. Wprowadzenie nowych pkt 1.8. i 1.9. IRiESP - Bilansowanie, w których określono zasady koordynacji przez OSP korzystania przez OSDp z USNC i usług elastyczności, mających wpływ na sieć przesyłową lub koordynowaną sieć 110 kV.

Postanowienia w zakresie zasad koordynacji przez OSP korzystania przez OSDp z USNC i usług elastyczności, mających wpływ na sieć przesyłową lub koordynowaną sieć 110 kV, które zostały zamieszczone w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), niebędące przedmiotem Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 przedłożonej Prezesowi URE do zatwierdzenia w dniu 7 września 2024 r., w szczególności obejmują:

1. wskazanie zakresu odpowiedzialności OSP i OSDp za określenie i utrzymanie poziomu napięć w poszczególnych węzłach sieci zamkniętej;
2. określenie zasad korzystania przez OSP i OSDp z zasobów i usług regulacji napięcia w stacjach ustalonych, celem utrzymania standardów jakościowych w zakresie napięć i mocy biernej;
3. określenie zasad postępowania w przypadkach braku możliwości spełnienia przez OSDp wymagań dotyczących poziomów napięć w węzłach, w których jest on odpowiedzialny za regulację napięć z powodu niewystarczalności środków do regulacji napięć po stronie OSDp oraz zasad ponoszenia kosztów z tym związanych;
4. określenie zasad postępowania w przypadkach braku możliwości spełnienia przez OSP wymagań dotyczących poziomów napięć w węzłach, w których jest on odpowiedzialny za regulację napięć z powodu niewystarczalności środków do regulacji napięć po stronie OSP oraz zasad ponoszenia kosztów z tym związanych;
5. określenie warunków współdzielenia zasobów świadczących usługi elastyczności i usługi bilansujące na Rynku Bilansującym;
6. wskazanie obowiązków w zakresie przekazywania przez OSDp do OSP wykazu JG, których zasoby są planowane do świadczenia na rzecz OSDp usług elastyczności;
7. wskazanie zobowiązania OSDp korzystającego z usług elastyczności do zachowania neutralnego wpływu swoich działań na bilans mocy czynnej KSE;
8. wskazanie zobowiązania do koordynacji z OSP korzystania przez OSDp z usług elastyczności po zamknięciu bramki RBN, od 1 stycznia 2028 r.

Szczegółowy wykaz zmian zawiera „Specyfikacja zmian wprowadzanych Kartą aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 do Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej w zakresie niezatwierdzonym decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr DRR.WRE.4320.5.2024.ŁW z dnia 11 lipca 2025 r.”, znajdująca się w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym).

PRZYCZYNA ZMIAN

Zmiany wprowadzane do IRiESP, Kartą aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), stanowią wypełnienie przez OSP obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (dalej „UC74”), a w szczególności art. 30 ust. 1 UC74, dotyczącego opracowania i przedłożenia przez OSP Prezesowi URE do zatwierdzenia IRiESP albo jej zmian dostosowanych do przepisów UC74, wraz z informacją o uwagach zgłoszonych przez użytkowników systemu oraz sposobie ich uwzględnienia.

Zmiany wprowadzone do Karty aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym) w stosunku do Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024 przedłożonej Prezesowi URE do zatwierdzenia w dniu 7 września 2024 r. wynikają w szczególności: (1) z doświadczeń z procesu stosowania środka zaradczego w postaci redysponowania nierynkowego źródeł OZE i rozliczania wniosków o wypłatę rekompensaty oraz obsługi reklamacji złożonych w tym procesie; (2) z potrzeby zmiany postanowień mogących budzić wątpliwości interpretacyjne lub problemy w realizacji tych postanowień przez użytkowników systemu i wyeliminowania oczywistych omyłek pisarskich; (3) z wezwań Prezesa URE otrzymanych w ramach toczącego się postępowania administracyjnego w przedmiocie zatwierdzenia Karty aktualizacji nr 2/CW-2/CK-2/CB-2/2024.

Poniżej przedstawiano uzasadnienie do zmian, wprowadzonych w poszczególnych częściach IRiESP wskazanych w przedmiocie zmian, w odniesieniu do każdej z części IRiESP.

IRiESP - Wprowadzenie

W.1. Zmiana wskazana w pkt W.1. Przedmiotu zmian w zakresie wprowadzenia Załącznika nr K2 - Zasady obliczania i warunki wypłaty rekompensaty finansowej, o której mowa w art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943, do zestawienia załączników do IRiESP - wynika z potrzeby uzupełnienia listy załączników do IRiESP.

IRiESP - Korzystanie

K.1. Zmiany wskazane w pkt K.1. Przedmiotu zmian w zakresie redysponowania nierynkowego MWE typu FW, PV i BG oraz MEE, w odniesieniu do:

1. konieczności określenia zasad redysponowania nierynkowego źródeł OZE oraz MEE - wynikają z art. 9g ust. 4 pkt 6a oraz art. 9c ust. 7e ustawy Prawo energetyczne;
2. konieczności spełniania warunków bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej oraz technicznych ograniczeń pracy źródeł OZE przy redysponowaniu nierynkowym w celu równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię - wynikają z art. 9c ust. 7c pkt 1 ustawy Prawo energetyczne;
3. wprowadzenia uzupełniającego kryterium redysponowania nierynkowego w celu równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię opartego na jednostkowym koszcie redysponowania nierynkowego źródeł OZE - wynikają z art. 9c ust. 7c pkt 1 ustawy Prawo energetyczne;
4. zasady, że źródła OZE, które nie mają obowiązku wyposażenia i nie są wyposażone w układy regulacji mocy czynnej, o których mowa w art. 9c ust. 7f, nie podlegają redysponowaniu nierynkowemu w celu równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię - wynikają z art. 9c ust. 7f ustawy Prawo energetyczne;
5. wprowadzenia kryterium redysponowania nierynkowego w celu zapewnienia bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej opartego na minimalizacji sumarycznej wielkości zmniejszenia mocy wytwarzanej przez jednostki wytwórcze wykorzystujące energię wiatru lub słońca - wynikają z art. 9c ust. 7c pkt 2 oraz ust. 7d ustawy Prawo energetyczne;
6. podstawowego kryterium redysponowania nierynkowego opartego na prawie do priorytetowego dysponowania - wynikają z art. 12 ust. 2 oraz ust. 6 rozporządzenia 2019/943;
7. zasady, że priorytetowe dysponowanie nie może zagrażać bezpiecznej pracy systemu elektroenergetycznego - wynikają z art. 12 ust. 7 rozporządzenia 2019/943;
8. kryteriów, którymi powinien kierować się operator systemu wydający polecenie redysponowania - wynikają z art. 9c ust. 7c i 7e ustawy Prawo energetyczne;

9. zasad współpracy pomiędzy OSP i OSD w zakresie stosowania redysponowania nierynkowego - wynikają z art. 9c ust. 7a, 7j i 7m - 7o ustawy Prawo energetyczne;
10. kryteriów i zasad ustalania, który z operatorów systemu elektroenergetycznego jest uznawany za wydającego polecenie i obowiązany do zapłaty rekompensaty w przypadku poleceń wydawanych MWE typu PV, FW i BG oraz MEE przyłączonych do koordynowanej sieci 110 kV - wynikają z art. 9g ust. 4 pkt 6a ustawy Prawo energetyczne;
11. sposobu obliczania i wypłaty rekompensaty, w tym szczegółowe zasady obliczania tych rekompensat dla MWE typu PV, FW i BG oraz MEE, zasady rozliczeń za niewykonanie poleceń redysponowania wydanych przez OSP, w tym za pośrednictwem OSDp - wynikają z art. 9g ust. 4 pkt 6a oraz art. 9c ust. 7l ustawy Prawo energetyczne;
12. terminów i warunków zgłaszania żądania wypłaty rekompensaty oraz charakterystyki i funkcjonalności portali do wymiany informacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w redysponowaniu nierynkowym - wynikają z art. 9c ust. 7k ustawy Prawo energetyczne.

K.2. Zmiany wskazane w pkt K.2. Przedmiotu zmian w zakresie wprowadzenia nowego pkt 10.5. IRiESP - Korzystanie, w którym określono zasady koordynacji przez OSP zarządzania przez OSD ograniczeniami sieciowymi, które ma wpływ na pracę sieci zamkniętej

- wynikają z art. 9g ust. 4 pkt 4 i 5 w związku z art. 9c ust. 3 pkt 6 ustawy Prawo energetyczne.

K.3. Zmiany wskazane w pkt K.3. Przedmiotu zmian w zakresie wprowadzenia nowego pkt 11.9 IRiESP - Korzystanie, w którym określono zasady monitorowania poprawności planów pracy oraz dotrzymania dyscypliny ruchowej przez MWE i MEE

- wynikają: (1) z konieczności sprawdzania jakości otrzymywanych planów pracy MWE i MEE, ze względu na ich wpływ na opracowywane przez OSP plany pracy KSE oraz na decyzje OSP w zakresie wydawania poleceń redysponowania; (2) z konieczności sprawdzania realizacji przez MWE i MEE poleceń ruchowych, w tym poleceń redysponowania, w celu możliwości przewidzenia rzeczywistego wpływu realizacji tych poleceń na pracę KSE.

K.4. Zmiany wskazane w pkt K.4. Przedmiotu zmian w zakresie wprowadzenia nowego pkt 5.7.5. IRiESP - Korzystanie, w którym określono charakterystykę i funkcjonalności portalu PSDI i portalu WOZE

- wynikają z potrzeby przedstawienia operacjonalizacji sposobu realizacji obowiązków dotyczących przekazywania niezbędnych danych i informacji, o których mowa w IRiESP i TCM - zakres wymienianych danych.

K.5. Zmiany wskazane w pkt K.5. Przedmiotu zmian w zakresie wprowadzania przerw i ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej

- wynikają z art. 11d. ust. 1 pkt 1 i pkt 3 ustawy Prawo energetyczne.

K.6. Zmiany wskazane w pkt K.6. Przedmiotu zmian w zakresie zmian o charakterze porządkowym

- wynikają z dokonanych przez OSP autokorekt o charakterze porządkowym.

B.1. Zmiany wskazane w pkt B.1. Przedmiotu zmian w zakresie usług systemowych niedotyczących częstotliwości i usług elastyczności, w odniesieniu do:

1. zasad koordynacji korzystania przez OSD z usług systemowych niedotyczących częstotliwości ograniczone do usług regulacji napięcia oraz z usług elastyczności mających wpływ na pracę sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV;
2. zasad zarządzania przez OSD ograniczeniami sieciowymi w sieci niestanowiącej sieci zamkniętej i przekazywania danych dot. usług elastyczności, w zakresie działań mających wpływ na pracę sieci przesyłowej lub koordynowanej sieci 110 kV;

- wynikają z art. 9g ust. 4a pkt 4 w związku z art. 9c ust. 3 pkt 12 ustawy Prawo energetyczne.

WYJAŚNIENIE KONTEKSTOWE W ZAKRESIE WPROWADZANYCH ZMIAN

W KSE funkcjonuje obecnie już niemal 36 GW źródeł OZE, tj. ponad 24 GW w instalacjach fotowoltaicznych oraz ponad 11 GW w instalacjach farm wiatrowych. W perspektywie do roku 2030 moc zainstalowana źródeł OZE może wzrosnąć do 70 GW. Prognozowane dla roku 2030 zapotrzebowanie szczytowe na moc w KSE wynosi ok. 29 GW.

Ponad 90% mocy źródeł OZE jest przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, na poziomach napięć od nN do WN. Rosnący poziom generacji w sieci dystrybucyjnej zmienia charakter pracy tej sieci z pasywnego, tzn. pobieranie mocy z sieci przesyłowej, na aktywny, tzn. wprowadzanie mocy z sieci dystrybucyjnej do sieci przesyłowej. Powyższe oznacza, że praca sieci dystrybucyjnej wpływa bezpośrednio na bezpieczeństwo pracy KSE, zarówno w wymiarze bilansowania podaży z popytem, jak i w wymiarze dopuszczalnych rozpliwów mocy czynnej oraz poziomów napięć w sieci. W szczególności praca sieci dystrybucyjnej ma podstawowe znaczenie dla bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej w okresach dużej generacji źródeł OZE.

Rozwój operacyjnych środków zarządzania pracą KSE

Rozwój środków zarządzania pracą sieci dystrybucyjnej przez OSD ma kluczowe znaczenie dla efektywnej ekonomicznie i bezpiecznej technicznie integracji źródeł OZE w KSE. Priorytetowe znaczenie w tym zakresie ma obecnie:

1. wdrożenie planowania pracy sieci dystrybucyjnej przez OSD, analogicznego do planowania realizowanego przez OSP, polegającego na określaniu stanu sieci oraz planowaniu środków zapewniających jej bezpieczną pracę w ramach procesu rozpoczynającego się z co najmniej dobowym wyprzedzeniem;
2. zapewnienie obserwowalności wszystkich źródeł wytwórczych przyłączonych do sieci dystrybucyjnej;
3. zapewnienie sterowalności wszystkich źródeł wytwórczych typu A, B, C i D przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, odpowiednio do wymogów prawnych odnośnie do zakresu i rodzaju sterowania, pozwalającej na oddziaływanie na poziom generacji tych źródeł w poszczególnych okresach rozliczania energii niezbilansowania na rynku bilansującym (OREB, obecnie równy 15 minut, a w przyszłości 5 minut), z realizacją sterowania na bieżąco (on-line).

Realizacja zadań określonych powyżej jest wymagana dla zapewnienia wystarczalności środków operacyjnych do zarządzania pracą sieci dystrybucyjnej oraz całego KSE w zakresie: (i) prognozowania i opomiarowania zasobów przyłączonych do KSE oraz (ii) sterowania pracą tych zasobów w celu bilansowania podaży z popytem oraz zarządzania ograniczeniami sieciowymi.

Wykonanie tych zadań przyczyni się także do rozwoju rynkowych metod zarządzania pracą KSE, w tym pracą sieci dystrybucyjnej, poprzez wsparcie (1) rozwoju i korzystania z usług elastyczności w sieci dystrybucyjnej oraz (2) udziału zasobów z sieci dystrybucyjnej w rynku bilansującym. Poprawi to również skuteczność oraz trafność interwencyjnych środków zarządzania pracą KSE w okresach, gdy będzie konieczne korzystanie z nich ze względu na niewystarczalność środków rynkowych. Wszystko to będzie wspierać efektywną ekonomicznie integrację źródeł OZE w KSE. Zadania te muszą być wykonywane w ścisłej współpracy między OSP i OSD, ze względu na potrzebę zharmonizowania oraz skoordynowania procesów zarządzania pracą KSE oraz sieci dystrybucyjnej.

Rozwój mechanizmów rynkowych zarządzania pracą KSE

W warunkach zliberalizowanego rynku energii elektrycznej, podstawowym środkiem umożliwiającym bilansowanie poboru energii elektrycznej z produkcją energii elektrycznej są mechanizmy rynkowe. Bilansowanie handlowe systemu jest więc zadaniem uczestników rynku, którzy poprzez transakcje kupna i sprzedaży energii elektrycznej zaspokajają swoje potrzeby energetyczne. Obserwowany w ostatnich latach rozwój rozproszonej generacji odnawialnej zależnej od warunków pogodowych oraz spodziewany w niedalekiej przyszłości rozwój małej i średniej skali magazynów energii elektrycznej, a także dalszy rozwój elastycznego popytu wymagają, aby dysponenci tych zasobów wspierali swoimi decyzjami planistycznymi proces bilansowania KSE. Skuteczność tych działań jest tym większa, im bardziej zasady rynkowe motywują użytkowników systemu do skrupulatnego planowania swoich potrzeb oraz dokonywania odpowiednich transakcji na rynku, by portfele zakupowo-sprzedażowe wszystkich podmiotów były zbilansowane.

Rynek energii elektrycznej funkcjonuje jednak według uproszczonych zasad, które nie uwzględniają wielu złożoności zjawisk fizycznych zachodzących w systemie elektroenergetycznym. Z tego powodu zapewnienie bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej wymaga podejmowania przez operatorów systemu działań, które zapewnią wykonalność transakcji zawartych przez użytkowników systemu na hurtowym rynku energii elektrycznej. Działania takie określa się terminem zarządzania ograniczeniami sieciowymi. Dotychczas zarządzanie ograniczeniami sieciowymi było przede wszystkim domeną OSP, który za pomocą jednostek wytwórczych centralnie dysponowanych oraz korzystając z usługi generacji wymuszonej względami sieciowymi zapewniał bezpieczną pracę sieci zamkniętej, obejmującej sieć przesyłową 400 kV i 220 kV oraz koordynowaną sieć 110 kV. Obecnie, przy rosnącym udziale źródeł OZE przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, ograniczenia sieciowe pojawiają się coraz częściej w sieci OSD, wymagając od OSD coraz bardziej aktywnego zarządzania przepływami mocy czynnej oraz napięciami w swojej sieci. Realizując te zadania, OSD muszą jednak uwzględnić fakt, iż ingerencja w pracę zasobów wytwórczych lub odbiorczych będzie skutkować niezbilansowaniem danego podmiotu i narażeniem go na ponoszenie związanych z tym kosztów. Powyższe oznacza, że zarządzanie ograniczeniami sieciowymi w sieciach dystrybucyjnych realizowane przez OSD w ramach usług elastyczności muszą być realizowane w sposób mający neutralny wpływ na bilans mocy KSE. W tym celu, OSD powinni zapewnić, że zniżenie punktu pracy danego zasobu będzie skompensowane z punktu widzenia bilansu mocy przez odpowiadające mu zawyżenie punktu pracy innego zasobu, analogicznie do schematu działania OSP w zakresie zarządzania ograniczeniami sieciowymi w sieci zamkniętej.

Redysponowanie nierynkowe źródeł OZE

OSP odpowiada w szczególności za bilansowanie KSE, czyli dostosowywanie wielkości produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej. System elektroenergetyczny musi być zbilansowany w każdej jednostce czasu. Jeżeli w danej chwili, produkcja energii elektrycznej jest za mała albo za duża w stosunku do jej zużycia, dochodzi do odchyłki częstotliwości w systemie oraz nieplanowych przepływów mocy na połączeniach transgranicznych. To z kolei może doprowadzić do niekontrolowanych wyłączeń elementów systemu i w konsekwencji do awarii skutkującej przerwami w dostawach energii elektrycznej. Dlatego planując pracę KSE na każdy kolejny dzień, OSP analizuje bilans mocy KSE oraz dostosowuje pracę MWE do zużycia energii elektrycznej tak, aby w każdej chwili zapewnione było bezpieczeństwo funkcjonowania sieci oraz systemu elektroenergetycznego jako całości.

Podstawowym środkiem wykorzystywanym w procesie planowania pracy i bilansowania KSE są zasoby dostępne na rynku bilansującym, czyli rynku administrowanym przez OSP i służącym do równoważenia podaży i popytu na energię elektryczną. Obecnie tymi zasobami są przede wszystkim jednostki wytwórcze centralnie dysponowane (JWCD), które są źródłami dyspozycyjnymi i sterowanymi przez OSP. W praktyce JWCD to źródła wytwórcze konwencjonalne, o dużych mocach zainstalowanych, zlokalizowane w elektrowniach systemowych. OSP dysponuje nimi w całym zakresie potencjału wytwarzania energii elektrycznej. JWCD są także istotnym zasobem stabilizującym pracę KSE, zapewniającym dotrzymanie parametrów techniczno-ruchowych, takich jak zdolność do regulacji napięć oraz do samoregulacji systemu poprzez utrzymywanie i aktywowanie rezerwy pierwotnej, wtórnej, dostarczanie inercji itd. Bezpieczna i stabilna praca każdego systemu elektroenergetycznego wymaga obecnie pracy sterowalnych i dyspozycyjnych MWE w elektrowniach systemowych. Oprócz JWCD w systemie pracują także MWE, które nie są centralnie dysponowane (nJWCD). Znaczna część z nich to jednostki wytwarzające energię elektryczną w skojarzeniu z produkcją ciepła. Z reguły są to elektrociepłownie oraz elektrownie przemysłowe, które oprócz energii elektrycznej wytwarzają także ciepło technologiczne na potrzeby sieci ciepłowniczych w miastach lub zakładach przemysłowych. Praca tych jednostek jest więc podyktowana względami ciepłowniczymi, stąd z punktu widzenia bilansowania KSE są one co do zasady traktowane jako pracujące z wymuszonym poziomem generacji.

Przygotowując dobowe plany pracy KSE, OSP analizuje uwarunkowania pracy jednostek JWCD i nJWCD, a także prognozowaną wielkość generacji ze źródeł OZE, zapotrzebowanie odbiorców oraz saldo wymiany handlowej z zagranicą. W rezultacie takiej analizy, OSP identyfikuje w określonych przypadkach wystąpienie nadwyżki podaży energii elektrycznej w stosunku do zapotrzebowania odbiorców i deficyt, wymaganej zgodnie z postanowieniami IRiESP, ujemnej rezerwy mocy, tj. zdolności instalacji wytwórczych do zaniżenia produkcji energii elektrycznej. Zazwyczaj dzieje się tak w okresach wysokiego potencjału produkcji energii przez źródła OZE w związku ze sprzyjającymi warunkami pogodowymi, przy jednocześnie niskim zapotrzebowaniu. Ze względu na niższe zapotrzebowanie na moc w KSE w dni wolne od pracy, prawdopodobieństwo wystąpienia dużej nadpodaży energii elektrycznej występuje głównie w te dni.

OSP prowadząc ruch KSE nie może dopuścić do sytuacji, w której produkcja energii elektrycznej jest wyższa od krajowego zużycia. W związku z tym, gdy brak jest innych środków dla zbilansowania KSE, w szczególności środków rynkowych, OSP jest zmuszony wydać polecenie nierynkowej redukcji źródeł OZE. Redukcja nierynkowa stanowi przy tym interwencyjny środek zapewnienia bilansu mocy KSE i powinna być zastąpiona środkami rynkowymi, w tym przede wszystkim opartymi na aktywnym udziale źródeł OZE w rynku bilansującym, indywidualnie albo w ramach zasobu agregującego źródła OZE.

Reguły oraz kryteria doboru redysponowanych zasobów, określone w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym) zostały zaprojektowane na podstawie obowiązujących, krajowych i europejskich regulacji prawnych, powołanych w pkt K.1. Przyczyny zmian. Podstawowym kryterium redysponowania nierynkowego ze względu na równoważenie dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię jest kryterium kosztowe. Biorąc pod uwagę oczekiwania uczestników rynku odnośnie do zasad doboru redysponowanych zasobów, w Karcie aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym) został wprowadzony również element proporcjonalności w zakresie ich doboru do redysponowania nierynkowego. W przypadku MWE typu PV, FW i BG, element proporcjonalności będzie stanowił uzupełnienie kryterium kosztowego, tj. w przypadku gdy prognozowany koszt jednostkowy dla co najmniej dwóch redysponowanych zasobów będzie sobie równy to oba te zasoby będą dobierane jednocześnie. W przypadku MEE, element proporcjonalności będzie uzupełnieniem kryterium zmniejszenia liczby redysponowanych MEE, tj. w przypadku gdy moce zainstalowane co najmniej dwóch MEE będą sobie równe to oba te zasoby będą również dobierane jednocześnie.

Zmiany IRiESP wprowadzane Kartą aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym) przyczynią się do zapewnienia większych technicznych możliwości zarówno w zakresie zdolności do wydawania poleceń redysponowania w celu równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię oraz zapewnienia bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej, jak i planowania redysponowania nierynkowego oraz usprawnienia procesu rozliczania wykonanych poleceń redysponowania. Wydłużenie terminów na wejście w życie wybranych postanowień, w tym w szczególności w zakresie

kryterium kosztowego doboru zasobów do redysponowania nierynkowego, pozwoli na zapewnienie odpowiedniego czasu na dostosowanie systemów informatycznych, zarówno po stronie uczestników rynku jak i po stronie operatorów systemów elektroenergetycznych.

W zakresie rekompensaty finansowej za redysponowanie nierynkowe, o której mowa w art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943, w projektowanych zasadach przyjęto następujące rozwiązanie:

1. rekompensata jest ustalana jako wartość utraconego przychodu z systemu wsparcia, którego podmiot nie może uzyskać ze względu na niewyprodukowanie określonej ilości energii elektrycznej w wyniku wykonania polecenia redysponowania w odniesieniu do jego zasobów (dla podmiotów, które z systemów wsparcia korzystają);
2. skutek utraconych przychodów ze sprzedaży energii elektrycznej znoszony jest poprzez uznanie, że redysponowany wolumen energii uznaje się jako wprowadzony do sieci w przypadku ograniczenia wprowadzania mocy czynnej lub uznaje się jako niewprowadzony do sieci w przypadku zwiększenia wprowadzania mocy czynnej i dokonuje się jego rozliczenia poprzez uwzględnienie wolumenu redysponowanej energii w odniesieniu do zasobu podlegającego redysponowaniu nierynkowemu przy wyznaczaniu niezbilansowania POB w ramach bilansowania handlowego, w rozumieniu TCM - warunki dotyczące bilansowania. Tak ustalone niezbilansowanie jest uwzględniane w rozliczeniach POB tej instalacji OZE oraz MEE na RB.

Przyjęcie powyższego rozwiązania wynika z regulacji dotyczących funkcjonowania krajowego rynku energii elektrycznej, w tym zasad funkcjonowania rynku bilansującego określonych w TCM - warunki dotyczące bilansowania z uwzględnieniem § 29 rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 22 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego. Zgodnie z tymi regulacjami umowy sprzedaży energii elektrycznej (USE) są przyjmowane do realizacji na rynku bilansującym. W przypadku niewyprodukowania energii elektrycznej w ilości odpowiadającej USE, w szczególności na skutek redysponowania nierynkowego, brakująca ilość energii elektrycznej w stosunku do zobowiązania wynikającego z USE, tj. różnica pomiędzy wolumenem określonym w USE i rzeczywistym, zmierzonym wolumenem energii wprowadzonej do sieci (ER), jest rozliczona na rynku bilansującym na podstawie ceny energii niezbilansowania obowiązującej na rynku bilansującym (CEN). W związku z tym, gdy dla potrzeb rozliczenia niezbilansowania redysponowanego zasobu zostanie skorygowana wartość niezbilansowania o wolumen redysponowania nierynkowego tego zasobu, co jest równoważne dostarczeniu energii elektrycznej w redysponowanej ilości przez OSP, to nie powstaje dodatkowy koszt zakupu energii z rynku bilansującego i jej rozliczenia na tym rynku. Tym samym z punktu widzenia podmiotu kupującego tę energię od redysponowanego zasobu oraz POB odpowiedzialnego za bilansowanie handlowe tego zasobu, nie powstaje utracony przychód ze sprzedaży energii elektrycznej, zaś po stronie podmiotu kupującego oraz POB nie powstaje dodatkowy koszt zakupu energii na rynku bilansującym.

Wdrożenie powyższego rozwiązania wymaga wdrożenia mechanizmu korekt niezbilansowania POB dla redysponowanych instalacji OZE oraz MEE przez OSD i OSP o wielkość równą energii redysponowania dokonanego na poszczególnych zasobach, co zostanie uwzględnione poprzez wprowadzenie odpowiednich zmian w TCM - warunki dotyczące bilansowania.

Przedmiotowa karta aktualizacji IRiESP w części dotyczącej redysponowania nierynkowego zapewni dookreślenie otoczenia prawnego dla procesu realizowania oraz rozliczania redysponowania nierynkowego.

PLANOWANY TERMIN WEJŚCIA W ŻYCIE ZMIAN

1. Zmiany IRiESP wprowadzane Kartą aktualizacji nr 2 (w zakresie niezatwierdzonym), z wyłączeniem zmian powołanych w pkt 2. i 3. poniżej wejdą w życie w terminie określonym przez Prezesa URE w decyzji zatwierdzającej te zmiany, przy czym OSP we wniosku do Prezesa URE wskaże gotowość wdrożenia tych zmian od 1. dnia miesiąca kalendarzowego następującego po

miesiącu, w którym zostanie opublikowana w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Regulacji Energetyki decyzja Prezesa URE.

2. Zmiany IRiESP - Korzystanie dotyczące pkt **11.4.2.** (z wyłączeniem pkt **11.4.2. 6.**), pkt **11.4.4.1.**, pkt **11.4.7.** oraz pkt **11.4.10.** wejdą w życie w terminie określonym przez Prezesa URE w decyzji zatwierdzającej te zmiany, przy czym OSP we wniosku do Prezesa URE wskaże gotowość wdrożenia tych zmian od dnia 1 stycznia 2027 r.

3. Zmiany IRiESP dotyczące:

1/ pkt **11.4.2. 6.**, pkt **11.4.3.**, **pkt 11.4.4.** (z wyłączeniem pkt **11.4.4.1.**), pkt **11.4.5.**, pkt **11.4.6.**, pkt **11.4.8.**, pkt **11.4.9.**, pkt **11.4.11.** i pkt **11.4.12.** IRiESP - Korzystanie,

2/ pkt **3. 1. (1) (b)** IRiESP - Wprowadzenie i wprowadzonego w tym punkcie Załącznika nr K2 - „Zasady obliczania i warunki wypłaty rekompensaty finansowej, o której mowa w art. 13 ust. 7 rozporządzenia 2019/943”,

3/ pkt **10.5.** IRiESP - Korzystanie,

wejdą w życie w terminie określonym przez Prezesa URE w decyzji zatwierdzającej te zmiany, przy czym OSP we wniosku do Prezesa URE wskaże gotowość wdrożenia tych zmian od dnia 1 stycznia 2028 r.

Data wejścia w życie zmian IRiESP określonych w pkt 3. powyżej, w tym części postanowień dotyczących redysponowania nierynkowego, jest określona na dzień 1 stycznia 2028 r. ze względu na potrzebę odroczenia wejścia w życie tych zmian, co wynika z konieczności zagwarantowania odpowiedniego czasu na opracowanie i wdrożenie dedykowanych algorytmów oraz narzędzi niezbędnych do obsługi mechanizmu redysponowania nierynkowego w zakresie doboru MWE oraz MEE, w szczególności w kwestii uwzględnienia kryterium kosztowego.

Data wejścia w życie zmian IRiESP określonych w pkt 2. powyżej, jest określona na dzień 1 stycznia 2027 r. ze względu na potrzebę wcześniejszego rozpoczęcia stosowania części postanowień dotyczących redysponowania nierynkowego w zakresie:

- zasad dotyczących wydawania i wykonywania poleceń redysponowania, w szczególności w zakresie czasów ich realizacji,
- zasad dotyczących wykorzystywania planów pracy przekazywanych przez podmioty posiadające redysponowane zasoby, w tym również w przypadkach nieprzekazania takiego planu pracy,
- zakresu oraz trybu przekazywania przez OSD danych niezbędnych OSP do planowania, wydawania i rozliczania poleceń redysponowania oraz na potrzeby przygotowywania algorytmów i narzędzi do redysponowania nierynkowego z uwzględnieniem rankingu kosztowego,
- zakresu obowiązków podmiotów posiadających redysponowane zasoby, w szczególności w przypadku niewykonania albo nienależytego wykonania polecenia redysponowania.

Powyższe wcześniejsze rozpoczęcie stosowania części postanowień dotyczących redysponowania nierynkowego w zakresie jak powyżej przyczyni się do:

- bardziej optymalnego: (i) bilansowania KSE, (ii) wydawania poleceń redysponowania oraz (iii) zwiększenia bezpieczeństwa urzędzeń po stronie redysponowanych podmiotów,
- umożliwienia rozpoczęcia prac nad algorytmami oraz narzędziami służącymi do redysponowania nierynkowego z uwzględnieniem rankingu kosztowego oraz
- poprawy dotrzymywania dyscypliny ruchowej przez redysponowane zasoby.